

LBRIS

We know
books

Valics Lehel

Frați în pustietatea înghețată

Povestea evadării unui bunic din Siberia

Tu Memorabil

BRAȘOV, 2026

Cuprins

Cuvânt înainte. Mihail-Gerald Manole.	5
Prolog. Noaptea dinaintea furtunii.	11
Capitolul 1. Dincolo de întinderea înghețată.	17
Capitolul 2. Pata de pe zăpadă.	23
Capitolul 3. Râul.	29
Capitolul 4. Mâinile.	39
Capitolul 5. O ușă.	49
Capitolul 6. Cântecul.	57
Capitolul 7. Pielea.	69
Capitolul 8. Greutatea.	79
Capitolul 9. Ceaiul.	87
Capitolul 10. Apa fiartă.	99
Capitolul 11. Mantaua.	105
Capitolul 12. Piața.	119
Capitolul 13. Kilometri.	133
Capitolul 14. Grădina.	141
Final. Cutia de scrisori.	161
Anexă istorică.	171

CAPITOLUL 1

Dincolo de întinderea înghețată

Era undeva la începutul toamnei 1948, nimeni nu mai știa cu siguranță. Timpul a fost pierdut după mers. Vântul șuiera furios printre copacii goi, cu ramurile ca niște oase, împrăștiind fulgi mari de zăpadă peste grupul mic care înainta cu greu prin pustietatea siberiană. În mijlocul imensității albe, cinci bărbați înaintau încet, tăcuți și înghețați, în timp ce urmele lor, fragile și efemere, erau repede șterse de ninsoare.

În fața grupului pășea Constantin, cu barba încărcată de promoroacă și ochii strânși într-o expresie de dârzenie tăcută. În spatele lui, frații Ion și Petru se sprijineau din când în când unul pe celălalt, împărțind în liniște căldura și puțină energie rămasă. Vasile, mai tânăr și mai fragil, tremura vizibil sub mantaua lui subțire. Florin închidea coloana, cu un surâs care nu se potrivea cu frigul, un surâs pe care și-l purta cum alții își poartă căciula.

Mergeau de zece zile, poate cinspe? Își pierduseră socoteala în dimineța în care numărul zilelor și-a pierdut și el valoarea.

Drumul spre casă părea fără capăt. Fiecare pas prin nămeți îngreunat cu amintiri dureroase și clare. Nimeni nu vorbea. Se vorbește când ai aer de prisos, dar ei își măsurau fiecare respirație.

Constantin își amintea satul. Atât, un sat. Fum se ridica din ce mai rămăsese dintr-un acoperiș. O cizmă de copil rămasă în praf lângă o poartă. Tăcerea aceea nefirească dinaintea ordine-

lor, când toată lumea știe ce urmează să se întâmple dar nimeni nu îndrăznește să o spună. Imagini răzlețe, fără început și fără sfârșit, pe care mintea lui refuză să le așeze în ordine. Războiul.

Nu voia să-și amintească mai departe. Nu acum.

O rafală violentă de vânt îl lovi pieziș peste obraz și îl smulse din tumultul din cap. Simți mușcătura aspră a gerului și, cu un efort vechi de soldat, își fixă din nou privirea pe tovarășii săi care înaintau anevoios spre o destinație la fel de incertă precum ziua de mâine. Erau zeci de kilometri în spate și un număr pe care nu-l știa nimeni înainte. Dacă mai era cineva care să-i numere.

Oricum, era conștient de un singur lucru, și îl ținea strâns ca pe un talisman: ei nu sunt priviți, nu îi ține nimeni minte. Ei nu mai există pentru nimeni. De aceea trebuiau să se ascundă cât mai bine. Pentru că locul cel mai periculos era tocmai acela în care nimeni nu te caută, dar orice umbră te poate trăda.

Mai în spate, Ion își fixa privirea pe silueta fratelui său, Petru. Se gândea din nou la ziua în care destinele lor fuseseră sfâșiate de o hotărâre luată într-un birou, de niște oameni pe care nu-i văzuseră niciodată. Petru plecase la Budapesta pentru o facultate și se întorsese câteva luni mai târziu, soldat într-o armată străină. Ion rămăsese acasă și devenise soldat într-o armată de care aparținea doar pe hârtie, dar nu și cu inima. Înainte de toate astea fuseseră doi frați care se certau pentru ultimul măr de pe masă și se împăcau înainte să-l fi mâncat vreunul.

Acum se aflau amândoi în același pustiu și n-aveau curajul să-și spună prea multe. Frăția supraviețuise. Vorbele, nu toate.

Ion își aminti, fără să vrea, un spital în care fusese rănit. Nu își amintea rana, rana se închisese. Își amintea o asistentă. Mâinile

ei reci pe fruntea lui fierbinte. O voce care îl întreba lucruri blânde, într-o limbă pe care o rostea cu blândețe. Îl îngrijise câteva zile, poate o săptămână. Apoi o mutaseră la alt salon sau pe alt front, nu știa. Ion nu știa nici măcar dacă mai trăiește. Dar amintirea ei îi revenea ca o alinare, ca un foc mic într-un câmp, și în zilele în care nu mai avea nimic altceva, se încălzea cu gândul la ea.

Nu știa că Petru, la câțiva pași în spate, ducea în cap o femeie a lui, dintr-un alt timp, dintr-un alt oraș. Cei doi frați tăceau împreună și nu știau că tac despre același lucru.

Grupul se opri brusc când Vasile alunecă pe un petic de zăpadă bătătorită și căzu într-un genunchi. Ion se repezi să-l sprijine.

— Haide, tinere, nu ceda acum, zise Ion, apucându-l de subsuoară.

— Mulțumesc, murmură Vasile, cu respirația scurtă.

Constantin se întoarse, îi măsură din priviri, și făcu semn celorlalți să continue. În depărtare zărise, printre rafalele de ninsoare, conturul unei păduri. Pădurea însemna adăpost, adăpostul însemna o noapte pe care mai puteai să o numeri.

— Acasă ne așteaptă viața, prieteni, zise el calm, vocea lui pierzându-se în vuietul viscolului. Trebuie doar să continuăm să mergem.

Nimeni nu răspunse. Cuvântul viață rămase atârnat în aer câteva clipe și apoi căzu cu zăpada.

Reluară mersul. Vasile păsea acum cu o șchiopătare ușoară pe care încerca s-o ascundă. Copleșit de frig, de foame și de oboseala aceea adâncă pe care o simte doar cine a fost prizonier prea mult timp, mintea îi alunecă înapoi la noaptea în care fusese capturat. O misiune de recunoaștere pentru care nu fusese pregătit.

Un ofițer care îl trimisese acolo fără să-l privească. Trenul care îl dusesese spre răsărit, întunecat și rece, plin de oameni care nu-și spuneau numele. În trenul acela, ca să nu se piardă, începuse să fredoneze încet, aproape fără glas. Nu fredona pentru ceilalți din vagon. Fredona pentru el însuși. Mîntea lui Vasile avuse-se mereu o altă așezare. Lumea era prea zgomotoasă, privirile oamenilor îi păreau adesea prea ascuțite, iar haosul din lagăr îl paraliza. Așa că fredona ca un om care își numără degetele ca să se asigure că mai sunt toate, frecându-și în același ritm degetul mare de arătător, ascuns în buzunar. Cîntecul și mișcarea erau zidul lui între el și restul lumii.

Cîntecul acela îi rămăsese de atunci. Era singurul lucru pe care Siberia nu putuse să i-l ia, pentru că nu știuse că îl are.

Florin mergea la coada grupului, cu acea expresie pe jumătate amuzată care îi era a doua piele. Spre deosebire de camarazii lui, nu era absorbit de amintiri grele. Sau, mai exact, nu își permitea să pară că este. Natura lui glumeață îl făcea să vadă ironia până și în situațiile cele mai fără ieșire. Frigul îi pătrundea în oase, gerul îi amorțea degetele de la picioare, dar gura îi rămânea pregătită de glumă, ca o pușcă cu glonț pe țeavă.

Se uita uneori la cerul alb al Siberiei, ca și cum ar fi căutat o căpiță de fân acolo unde nu putea exista nimic.

Cu priviri hotărâte și pași chinuiți, cei cinci își continuau drumul prin imensa întindere albă. Fiecare pas era o bătălie personală, fiecare respirație era o vamă plătită. În sufletele lor, fiecare purta propria poveste, propriile răni invizibile, și o speranță fragilă, dar tenace, că într-o zi războiul va fi doar o umbră îndepărtată. Trecuse ceva vreme de când evadaseră din lagăr. De atunci răbdaseră foame, frig, dormiseră cu frica în ei. Și totuși, dacă se

gândeau bine, nu era cu nimic altfel decât în lagăr. Învățaseră asta tot acolo. Poate doar gardienii lipseau.

— Băieți, ar merge o bere rece pe căldura asta? întrebă Florin, încercând să aducă o notă de normalitate în realitatea aceea dură.

— Cu mare plăcere, replică Petru, zâmbind slab. Dar să fie și-o ciorbă adevărată, din oala mamei, cu rasol de vită, cu zarzavaturi din grădină, cu pătrunjel verde pus la urmă. Și o lingură de smântână groasă în mijloc. Asta aș cere, dacă tot cer.

Constantin nu zâmbi, dar nici nu-i opri. Știa că gluma e un fel de foc. Știa, de asemenea, că dincolo de glume, fiecare dintre ei se întreba, cu durere, ce înseamnă pentru ei cuvântul „dinainte”.

Mergeau spre casă. Sau mergeau spre ideea de casă. Cele două nu erau același lucru și niciunul dintre ei nu era încă pregătit să recunoască asta cu voce tare.

CAPITOLUL 2

Pata de pe zăpadă

Era o după-amiază de mai și Constantin repara gardul. Lucra fără grabă, cu mișcări pe care le știa din copilărie, potrivind o scândură nouă lângă una veche și bătând cuiele cu trei lovituri curate. Soarele dădea târcoale coroanei de nuc din curte și desena umbre mișcătoare pe pământul bătut. Din veranda casei, Elena îl privea cum lucrează, cu un lighean de cartofi în poală și cu un zâmbet domol pe buze, zâmbetul acela al ei care nu cerea nimic, niciodată.

Fetița lui alerga prin iarba înaltă din grădină după o găină care tot refuza să fie prinsă. Râdea cum râd copiii de patru ani, cu tot corpul, fără să știe că a râde așa este o comoară pe care nu o mai regăsești niciodată după ce o pierzi.

— Aniela, vino aici, tătucu' ți-a făcut o fluierică, o strigă Constantin la un moment dat, arătând spre un fluier de soc pe care îl scobise dimineață.

Aniela uită de găină și veni în fugă, cu obrazii roșii, cu părul blond ciufulit. Luă fluierul în mâinile ei mici și îl puse la gură cu seriozitatea unui adult. Sunetul care ieși din el era strident și fals, dar ea îl luă în serios.

— E un cântec frumos, spuse ea, mândră.

— E cel mai frumos cântec din lume, îi răspunse Constantin, așezându-se pe vine lângă ea.

Elena, din verandă, râse scurt. Aniela o privi, ofensată că ci-